

A felszabadult ország könyvei

Pontosan emlékszem, milyen érzésekkel válogattam és raktam ládába a könyveimet negyvennégy tavaszán. Ebben az időben az angol-amerikai gépek egyre sűrűbben bombázták Budapestet, lakóházak, egész negyedek dőltek romba. Idehaza is, a harctéren is a pusztulás felé haladtunk, a teljes megsemmisülés felé. Ugy látszott, hogy a gazul felidézett háború mindent — értékest és érték-telent — maga alá temet és özönvízként elmossa a föld színéről nemzetünket. Szüntelenül Vörösmarty döbbenetes sorai — „... a sírt, hol nemzet süllyed el” — jártak az agyamban visszájukra fordultan, reménytelenül, kétségbeejtően. Azt a sírt, melyet az ország urai ástak a magyar nép számára, nem vették volna népek körül; szégyenletes lett volna pusztulásunk, nem „nagyszerű halál”. Tudtam ezt. És tehetetlen Noé módjára könyveimet rakosgattam ládába: a teljes Petőfit, Aranyt, Vörösmartyt, az ötkötetes Csokonait, Berzsenyi, Kölcsey minden munkáit, Erdélyi: Népdalok és mondák három kötetét, a Magyar Népköltési Gyűjteményt, regényíróink és újabb költőink műveit. József Attila és Ady összes verseit még a ládában is jó mélyre ástam, hogy a többiek, a kevésbbé értékesek, sűrű lapjaikkal védjék őket a pusztulástól.

Ma sem tudok mosolyogni ezen a délutánon, amelyen kátránypapirosba göngyöltem a könyvesládákat és eláztam őket a pincében. Arra gondoltam, tanúsít-sák majd ők, az írók és költők, a jövő embere előtt: nem voltunk egészen hitvá-nyak.

Nem az én könyvpéldányaim tettek tanuságot. Azok, akiket zsoldos seregünk kényszerítve megtámadott, tudták már akkor, hogy nem vagyunk hitványak, csak elnyomottak.

A szovjet hősök fegyvere felszabadította országunkat és népünket. És nagy, hatadó íróink műveit is a szovjet fegyverek keltették életre kétszeres tetszhalá-lyukból. Addig ezek a könyvek, ha nem is a föld alatt rejtőztek, de pár száz, vagy ezer magánkönyvtárba és néhány, a tömegektől gondosan „megóvott” közkönyv-tárba voltak bezárva. Nem juthattak el azokhoz, akikben eszméik eleven erővé, országot, világot formáló akarattá, a régit, a korhadót leromboló és az újat, az erős jövőt felépítő tette válhattak volna. Ezért is zárták el őket.

De még ezzel sem elégedtek meg, még így is, kis példányszámban, a néptől eirekesztve is veszélyt jelentettek. Az uralkodó osztály ideológusai körmönfont módszerekkel igyekeztek kiszívni ezekből a művekből a bátor, harcos eszmét. Szeliddé, jóindulatúvá, bájossá és játékosá kívánták átmázolni Petőfi forradal-

miságát, biedermeier költővé misztifikálni a nép hangján szólott és a nép akaratát kimondót: „*A misztikus liberalizmusnak Petőfi az egyedülálló képviselője . . .*” — írták és térjesztették. „*Petőfi, amikor népköltő volt, erőszakot követett el magán . . . legszebb sorait ő is malgré lui, költői szándéka ellenére és megcáfolásaként írta.*”
.. a népköltő végeredményben mégsem a nép számára írt . . . nagy általában a nép nem olvas verseket, más dolga van, akkor és most és mindörökre. A vers az úri osztály luksusza.” „*Petőfi . . . amikor a nép jogairól beszél, szózátát a nemességhez intézi. Nem a néphez. Nem agitál. Nem szövetkezik a néppel a nemesség ellen.*” De kibujik a szög a zsákból, kitűnik, hogy mért félték az uralkodó osztályok ennyire Petőfitől: „*Teljesen naív dolog lenne Petőfit a marxista eszmék előfutárának tekinteni.*” — olvashatjuk ugyanebben a „dolgozatban”, pedig nem is a leggyalázatosabb apologétáját idéztem az elmúlt rendszernek.

Igen. Ettől félték, hogy íróink a néphez eljutva *agitálnak*, hogy közelebb hozzák a dolgozókat a nagy marxista-leninista eszmékhez, hogy előkészítik befogadásukra a talajt. Ezért ítélték őket kétszeres tetszhalálra.

A szovjet fegyvereknek, a szovjet hősök kiontott vérének köszönhetjük, hogy nagyjaink művei feltámadtak egy új, teljesebb életre. Nekik köszönhetjük, hogy a nép ma már olvas verseket, mert elmúlt az, amit „finoman” úgy neveztek, hogy „*más dolga van*”, de amit valójában úgy hívnak, hogy a népet robotra kényszerítették, hogy kizsákmányolhassák.

Nemcsak saját íróink műveit kaptuk vissza a szovjet néptől. Megismerkedhetünk azzal az irodalommal, amely a felszabadulásig tökéletesen el volt rekesztve tőlünk, mert a világ leghaladottabb irodalma és így a legnagyobb veszélyt rejtette magában a letűnő osztályok számára. És a legnagyobb segítséget nyújtja nekünk új életünk építésében. Tükröt tart elénk, megismerhetjük belőle mai magunkat és jövő magunkat is, azt az embert, akivé válnunk kell és akivé válni fogunk. A szovjet nép ajándékba adta nekünk azt az irodalmat, amelyről példát vehetünk, amely megtanít bennünket a küzdelemre, a hazaszeretetre, a hősiességre, az építés szeretetére, a legnagyobb és legszebb tudományra, a győzelemre.

A könyv ma már nálunk valóban a népé. Az ötéves terv első esztendejében 33 millió 700 ezer könyvet adtunk ki és ez a példányszám évről évre emelkedik. 1951-ben 2904 üzemi és 2851 falusi népkönyvtárunkból kölcsönözhettek teljesen ingyenesen a dolgozók ideológiai, szakmai, ifjúsági könyveket, új szovjet és magyar regényeket, klasszikus műveket. És tervünk negyedik évében nem lesz falu Magyarországon, melynek ne lenne könyvtára. Mindenkinek lehetősége nyílt és nyílik az olvasásra, művelődésre. De ez a lehetőség kötelez is. Mert csak művelt, erős nép élhet szabad, független hazában.

Z. V.